

Litteratur og Kritik.

Ludvig Daae: Kong Christiørn den Førstes norske Historie 1448—1458. Festskrift til Universitetet i København ved dets Firehundredaarsfest i Juni 1879. Christiania 1879. (II + 153 SS.)

Dette Skrift er et af de mange, vort Universitets Sækularfest fremkaldte. Det indledes med de venlige Ord: „Christiania „Universitet sender Københavns Universitet sine varmeste Lyk- „ønskninger i Anledning af dets 400-aarige Virksomhed i Juni „1879“. En saadan broderlig Hilsen kunde ikke andet end glæde enhver Dansk, saa at Skriftet allerede af den Grund maatte modtages med Tak. Men ogsaa afset derfra maa det for sit Indholds Skyld og for Maaden, hvorpaa dette er behandlet, være velkomment i Danmark, navnlig hos danske Historikere; thi med videnskabelig Ro handler det om et Parti af den dansk-norske Fælleshistorie, som lige siden Rigernes Adskillelse har været et af de mest ømtaalige at røre ved. Den Pirrelighed, for ikke at sige Vrede, imod alt Dansk, der betegnede mange Udtalelser fra Norges første Frihedstid, var allerede betydelig mildnet hos den næste Slægt af norske Historikere; og nu, hos den tredie, er Stemningen rolig nok til, at vi kunne tale om Danmarks og Norges Forbindelse under den oldenborgske Kongeslægt uden Angreb og Forsvar, alene for at erkjende den historiske Sandhed. Paa dette Standpunkt staaer dette Festskrift; derfor er det os dobbelt velkomment. Endelig er Prof. Daae's Arbeide paaskjønnesværdigt ogsaa for dets videnskabelige Udbyttes

Skyld alene; thi det Tiaar af Norges Historie, som det behandler, træder nu paa flere Punkter frem i en anden Skikkelse end tidligere. Hovedtrækkene af Perioden vare jo bekendte nok; men Prof. Daae har kunnet meddele mange Oplysninger, der ere virkelige Berigelser af vor Kundskab; det var, for at nævne et enkelt Tilfælde, hidtil ikke bekjendt, at Jæmtelændingen Jørgen Karlsson, der kæmpede for den svenske Konge Karl i Norge, vel blev fordreven fra Trøndelagen af Oluf Nielsen, men derefter gik tilbage mod Syd og indtog Hamar Gaard, indtil Hartvig Krummediges Folk og Oslo Borgerskab tilbageerobrede den og nedlagde den indtrængte Skare. Dette viser, at de Svenskes Indfald over Bjergene i Aaret 1453 har været betydeligere end man hidtil har vidst af, og har sat det hele østlige Norge i Bevægelse. Men især ere Afdelingerne VII, VIII og IX af Interesse, da de behandle to Hovedforhold, som have givet Anledning til Misforstaaelse og skjæv Opfatning af Kong Christierns norske Historie, nemlig Besættelsen af Ærkebiskoppens Plads, og Hanseaternes blodige Voldsgjerninger i Bergen i September 1455. Den gamle Fremstilling af Kampen om Trondhjems Ærkesæde efter Aslak Boldts Død 1450 imellem Olaf Tronsen, Marcellus af Skaalholt og Henrik Kalteisen var allerede rokket af Werlauff, som dog endnu manglede for meget af det efter hans Afhandlinger til Christiern d. Førstes Historie fremkomne Stof til at kunne tilfulde adsprede den Taage, som fra Hvitfelds og Pontoppidans Værker havde lagt sig over dette Parti af Norges Historie. Et Skridt videre kom Keyser i hans norske Kirkehistorie. Han gik ud fra Werlauffs Resultater og kunde benytte de første Dele af det norske Diplomatarium; men han kjendte dog ikke den katolske Kirkes almindelige Lov og Forfatning tilstrækkeligt, — en Mangel, der føles gjennem hele hans ellers saa fortjenstlige Værk; og han agtede ikke paa de Oplysninger om Marcellus, han kunde have fundet hos Lybekerens Detmars Fortsætter. Følgen deraf var, at han dømte uretfærdigt om Kong Christierns Forhold, idet han lagde ham til Last, at han vedblivende vilde paanøde det norske Folk Marcellus som Ærkebiskop endnu i flere Aar efter Kalteisens Tilbagetog, ja lige til Aar 1459; Keyser beskylder

endog (S. 556) Kongen for at fare med vitterlig Usandhed. Prof. Daae har endelig indseet denne forviklede Sags sande Sammenhæng, og erkjendt, at Kongen ikke har støttet Marcellus til at blive Ærkebiskop efter dennes mislykkede Romerreise i 1451—52, og at han under Opholdet i Bergen 1453 har sluttet sig til det norske Rigsraad for efter Folkets Ønske at bevæge Kurien til at antage Kalteisens Resignation.

Ogsaa Fremstillingen af Ridder Oluf Nielsens Historie og Katastrofen i Bergen med dens Eftervirkninger har hist og her Nyt, men tiltrækker sig især Opmærksomheden ved en Sammenstilling af alle spredte Oplysninger, som neppe findes andensteds. Forfatteren har her, og paa mange andre Steder gennem hele Skriftet, benyttet en utrykt lybeks Krønike af en Geistlig C. v. d. Gheren, der stod i Forbindelse med det hanseatiske Kontor i Bergen. Prof. Daae, som fandt denne Krønike i Lybek i Aaret 1875, har ikke kunnet komme i Besiddelse af en saadan Afskrift, at han efter sit Ønske har kunnet udgive den, hvad meget maa beklages, da den efter de af ham her og andensteds meddelte Prøver synes at være en vigtig samtidig Kilde. Man bliver blandt andet her bekjendt med den myrdede Oluf Nielsens ældste Søn Oluf Olufsen og den Hævnkrig, han førte paa egen Haand imod Hanseaterne.

C. Paludan-Müller.

Diplomatarium Vibergense. Breve og Aktstykker fra ældre viborgske Arkiver til Viborg Bys og Stifts Historie 1200—1559. Udgivne for det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog af **A. Heise.** Med 9 Afbildninger. Kjøbenhavn 1879. (LX + 450 SS.)

Jo mindre sandsynlig og rimelig Udgivelsen af et samlet Dansk Diplomatarium efter Langebeks Plan efterhaanden bliver, desto naturligere vil det være, at det uhyre Stof fordeles i mindre Samlinger, der have et bestemt Sted, et vist Tidsrum